HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

האוכל נגילה ביום הכפורים. שוגג: **פטור.** מחטאת דאין איסור יום הכפורים חל על איסור נגילה ואם בו ביום נתנבלה אפילו הכי היתה אסורה קודם יום הכפורים משום אבר מן החי: **מידי נגלד כחיב.** קשיא משמע דכל מי שאיסור חמץ נוהג בו אתה יוצא בו משום מצה: **מי שנאכל באנינות.** שמותר לאוכלו כשהוא אונן דרוש ביה לחם אוני ומעשר שני אינו נאכל באנינות דכתיב (דברים כו) לא אכלתי באוני ממנו: **מי כתיב עוני.** בו"י דתשמע מייניה אוני: **שעונין עליו דברים.** שגומרים עליו את ההלל ואומרים עליו הגדה: **אין לשין אא העיסה.** של מצות ביין ושמן ודבש מפני שקרובה וממהרת להחמיץ ואין אדם יכול לשומרה לפיכך אם לש תשרף מיד ובמועד קאמר ולא ביום טוב דהבערה שלא לצורך היא. (ולר' יוחנן) דאמר לעיל [לה:] מי פירות אין מחמיצין לא קשיא הך דאיהו אין חייבין על חימוצו כרת קאמר ולא הוי חמץ גמור אלא חמץ נוקשה הוי כלומר רע ואותו חימוץ הן ממהרין להחמיץ ואי אפשר לשומרן: **וחכמים אומרים אאלו.** דקסברי אפשר לשומרה. והכא לא גרסינן מיד דמשמאפה לא תחמיץ: **שבתי היפה.** שביתתי היתה רגל אחד אצל ר' אליעזר ור' יהושע: **מקטפין.** טחין פניה לאחר עריכתה: **פושרין.** ממהרין להחמיץ: **יום ראשון.** לילה הראשון שהמצה חובה בעינן לאכל עוני: **אין לשין עיסה בחלב.** כל ימות השנה שלא יאכל בשר עמה: **רעין פורא.** מעט כעין של שור מותר לגוש בחלב דאכיל ליה מיד בצא אחת ולא משהי ליה לגיגי שילוש בחלב: **ומאי שנא ממנחות.** דתנן בהו[מ] דבאות מצות ואפילו הכי גלושות בפושרין ומשמרן שלא יחמיצו: הכי גרסינן **להניס זריזין הם לאיפה.** לשורן במים מעט ולכותשן במכתשת להסיר מורסנן כדי שתהא סולתן נקיה: **לאיפה ליפא בזריזין.** כשמגיעה הזר כבר היא סולת: **לישה.** כגון מנחת מחבת ומרחשת ומנחת מאפה תנור שאופין אותה תחילה עשר חלות ואחר כך פותתין אותן עד שמחזירן לסלתן דכתיב (ויקרא ב) פתות אותה פתים ואחר כך נותן שמן וגולה ויונק וקומץ וכשאפאה תחילה מילושה בפושרין: **לימד על יציקה וגילה בו.** והני במנחת מאפה תנור לאחר לישה ואפייה ופתיתה ניהו: **במקום זריזים איפא.** בעזרה שהמחבת והמרחשת כלי שרת הן וכן תנור של מקדש וכיון דבעזרה איתא חזו לה כהנים ומלמדין אותו להיזהר בה: **ומאי שנא.** שאר מנחות דקאמר שמואל אין לותתין אותם ממנחת העומר דתנן בה לותתין אותה ולוברין אותה שיזובו מימיה: **ליבור שאני.** מנחת העומר קרבן ציבור היא וכל עסקין שלה נעשין על פי בית דין קצירתה והיבהוב שלה ולתיתה הכל בבית דין ובזריזין הוא. ואיכא דאמרי לבור שאני דהואיל ולוברין אותה מימיה זבין ואין מחמיצין ולאו מילתא היא חדא דבתוספתא[ס] קתני לה ולא קתני ולוברין אלא ובוררין ועוד אי איכא תקנתא בצבור (שלו) חיטים של מנחות נמי ליתתינהו ומיצבריהו: **בבכורים.** כגון כהן שהביאו לו חיטין בכורים בירושלים: **בכורים.** אין נאכלין אלא בירושלים שנאמר [דברים יב] לא תוכל לאכול בשעריך וגו' ואמר מר (מכות יח.) ותרומת ידך [דברים שם] אלו בכורים: **מצה ומרור.** הקישן הכתוב על מצות ומרורים [במדבר טו]: **מרור אינו בכורים.** דתנן (בכורים פ"ש מ"ג) אין מביאין בכורים אלא מז' מינין דכתיב מארץ [דברים כו] משבח ארץ בפ' כל קרבנות (פד.) ולקמן במקום שנהגו (נג.): **הלר**

האוכל נבילה ביום הכפורים. פ"ה אפילו נתנבלה ביום הכפורים לא חייבא עלה איסור יום"כ דהרי הוה עלה איסור אבר מן החי וקשה לר"י דהא כי פקע איסור אבר מן החי יחול עלה איסור יום הכפורים ונבילה בצא אחת דמודה רבי שמעון באיסור בצא אחת ומיהו י"ל אפילו נתנבלה ביום הכפורים לא חייל עלה איסור יום הכפורים דאיסור שאין זבוח הוה ביה נמי מעיקרא[א] ואכתי לא פקע מינה[ב] מ):

עוני קרינן ביה. והא דגבי לוב (סוכה דף לב.) כ"ע מודו דכפת כתיב ולא אמר כפות קרינן ויצטרך שני לוגיים ליטול אור"י משום דהתם סמכינן אקלא פרי עץ הדר דלא משמע אלא חד לכך מודו התם כ"ע דדרשינן מסורת[ג] (ע):

במקום זריזים איתא. וא"ת והא הכא במנחת מאפה תנור[ד] מיירי שהיתה מילושה בפושרים ואותה[ה] מגלן שנבלגת בעזרה ושאר מנחה שנבלגת בעזרה לפי שהבלילה היתה בכלי שרת[ו] וי"ל דגם מאפה תנור היו לשין בעזרה סמוך לתנור של קודש שלא תחמיץ ורבינו אפריים בר אפריים הגדול מפרש דע"כ היו לשין אותה בעזרה לפי שהיו מודלין אותה בעשרון של קודש כדתנן בפרק שתי מדות (מנחות פז.) עשרון מה היה משמש בו מודד לכל המנחות[ז] (ע): **מה** מרור שאין ביכורים. וליכא למימר מרור היינו זית שהוא מר כדדרשינן[ח] (סנהדרין דף קח:) והנה עלה זית טרף בפיה אמרה יונה יהא מזונותי מרוריס כזית וכו' דלקמן (דף לט.) אמר מרור דומיא דמצה מה מצה מין זרעים אף מרור כן ועוד זית הא אילן מר ולא הפרי[ט] כדמשמע עלה זית ומרגין נמי (מגילת פ' בשלח) ויורהו ה' עץ זהו זית שאין מר בתלונות כזית[י] (ע): אוכל

מאפה תנור ולא אמר כפות קרינן ויצטרך שני לוגיים ליטול אור"י משום דהתם סמכינן אקלא פרי עץ הדר דלא משמע אלא חד לכך מודו התם כ"ע דדרשינן מסורת[ג] (ע):

במקום זריזים איתא. וא"ת והא הכא במנחת מאפה תנור[ד] מיירי שהיתה מילושה בפושרים ואותה[ה] מגלן שנבלגת בעזרה ושאר מנחה שנבלגת בעזרה לפי שהבלילה היתה בכלי שרת[ו] וי"ל דגם מאפה תנור היו לשין בעזרה סמוך לתנור של קודש שלא תחמיץ ורבינו אפריים בר אפריים הגדול מפרש דע"כ היו לשין אותה בעזרה לפי שהיו מודלין אותה בעשרון של קודש כדתנן בפרק שתי מדות (מנחות פז.) עשרון מה היה משמש בו מודד לכל המנחות[ז] (ע): **מה** מרור שאין ביכורים. וליכא למימר מרור היינו זית שהוא מר כדדרשינן[ח] (סנהדרין דף קח:) והנה עלה זית טרף בפיה אמרה יונה יהא מזונותי מרוריס כזית וכו' דלקמן (דף לט.) אמר מרור דומיא דמצה מה מצה מין זרעים אף מרור כן ועוד זית הא אילן מר ולא הפרי[ט] כדמשמע עלה זית ומרגין נמי (מגילת פ' בשלח) ויורהו ה' עץ זהו זית שאין מר בתלונות כזית[י] (ע):

[א] האוכל נבלה ביום הכפורים פטור רבינא אמר אפילו תימא רבנן מי שאיסורו משום בל תאכל חמץ בלבד יצא זה שאין איסורו משום בל תאכל חמץ בלבד אלא אף משום בל תאכל טבל [ב] מידי בלבד כתיב אלא מחוורתא כדרב ששת ת"ר יכול יוצא אדם ידי חובתו במעשר שני בירושלים ת"ל [ג] לחם עוני (א) [ד] מה שנאכל באנינות יצא זה שאינו נאכל באנינות אלא בשמחה דברי [ה] ר' יוסי הגלילי ר' עקיבא [ו] אומר [ז] מצות מצות ריבה אם כן מה ת"ל לחם עוני [ח] פרט לעיסה שנילושה ביין ושמן ודבש מאי טעמא דר' עקיבא מי כתיב לחם עוני עני כתיב ור' יוסי הגלילי מי קרינן עני עוני קרינן [ט] ור' עקיבא האי דקרינן ביה עוני כדשמואל [י] דאמר שמואל לחם עוני לחם שעונין עליו דברים הרבה וסבר ר"ע עיסה שנילושה ביין ושמן ודבש לא והתניא אין לשין עיסה בפסח ביין ושמן ודבש ואם לש רבן גמליאל אומר תשרף מיד וחכמים אומרים [יא] יאכל ואמר רבי עקיבא שבתי היתה אצל רבי אליעזר ורבי יהושע ולשתי להם עיסה ביין ושמן ודבש ולא אמרו לי דבר ואף על פי שאין לשין מקטפין בו אתאן לתנא קמא וחכמים אומרים את שלשין בו מקטפין בו ואת שאין לשין בו [יב] אין מקטפין בו ושוין שאין לשין את העיסה בפושרין לא קשיא הא ביום טוב ראשון הא ביום טוב שני כדאמר להו ר' יהושע [יג] לבניה יומא קמא לא תלושו לי בחלבא מכאן ואילך לושו לי בחלבא [יד] והתניא [טו] אין לשין את העיסה בחלב ואם לש כל הפת אסורה מפני הרגל עבירה אלא הכי קאמר יומא קמא לא תלושו לי בדובשא מכאן ואילך לושו לי בדובשא ואיבעית אימא לעולם בחלבא כדאמר רבינא [טז] כעין תורא שרי הכא נמי כעין תורא: ושוין שאין לשין את העיסה בפושרין: מאי שנא ממנחות [יז] דתנן [יח] כל המנחות גילושות בפושרין [יט] (ומשתמרין) שלא יחמצו אם אמרו בזריזין יאמרו בשאין זריזין אי הכי מילתא נמי לתית אלמה [כ] אמר רבי זירא אמר רבה בר ירמיה אמר שמואל [כא] חיטין של מנחות אין לותתין אותה לישה בזריזין איתא לתיתה ליתא בזריזין ולישה מי איתא בזריזין והכתיב [כב] ויצק עליה שמן וגו' והביאה [כג] אל הכהן [כד] המקמיצה ואילך מצות כהונה לימד על יציקה ובלילה שכשירה בכל אדם לישה נהי דבזריזין ליתא במקום זריזין איתא דאמר מר בלילה כשירה בזר [כה] חוץ לחומת עזרה פסולה לאפוקי לתיתה דאינה בזריזין ולא במקום זריזין ומאי שנא ממנחת העומר דתניא [כו] מנחת העומר לותתין אותה וצוברין אותה ציבור שאני תנו רבנן יכול יוצא אדם ידי חובתו בבכורים [כז] תלמוד לומר [כח] בכל מושבותיכם תאכלו מצות מצה הנאכלת בכל מושבותיכם יצאו בכורים שאין נאכלין בכל מושבותיכם אלא בירושלים דברי רבי יוסי הגלילי רבי עקיבא אומר מצה ומרור מה מרור שאינו בכורים אף מצה שאינה בכורים אי מה מרור שאין במינו בכורים אף מצה שאין במינה בכורים אוציא

[ב] שהת"ק שאמר אע"פ שאין לשין בו מקטפין בו, כך פירוש דבריו, אע"פ שאין לשין בכמים ושמן, (ז)אם לשן בכמים ושמן, מקטפין בשמן. מכלל שהלישה שאסר שמן על ידי מים הוא שאסר. ומה שאסר בלישה שמן על ידי מים התיר בקיטוף, וחכמים אסרו זה וזה הלישה והקיטוף ע"י מים הכל אסור. וקי"ל כחכמים שאפילו אם לש במים לבדו אסור לו לקטף בשמן כלל, וכל שכן שאין לשין במים ושמן כלל. [והלכתא יום ראשון אסור ללוש ולקטף במי פירות כל עיקר בין בפני עצמן בין כשהן מעורבין במים. קבענון לחם עוני למצוה. מכאן ואילך בפני עצמן מותרין, ע"י עירוב אסורין בין

[ג] קדושין עז: שבועות כד. מיל ד. [כריתות כג.], [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז] [יח] [יט] [כ] [כא] [כב] [כג] [כד] [כה] [כו] [כז] [כח] [כט] [ל] [לא] [לב] [לג] [לד] [לה] [לו] [לז] [לח] [לט] [מ] [מא] [מב] [מג] [מד] [מה] [מו] [מז] [מח] [מט] [נ] [נא] [נב] [נג] [נד] [נה] [נו] [נז] [נח] [נט] [ס] [סא] [סב] [סג] [סד] [סה] [סו] [סז] [סח] [סט] [ע] [עא] [עב] [עג] [עד] [עה] [עו] [עז] [עח] [עט] [פ] [פא] [פב] [פג] [פד] [פה] [פו] [פז] [פח] [פט] [צ] [צא] [צב] [צג] [צד] [צה] [צו] [צז] [צח] [צט] [ק] [קא] [קב] [קג] [קד] [קה] [קו] [קז] [קח] [קט] [ר] [רא] [רב] [רג] [רד] [רה] [רו] [רז] [רח] [רט] [ש] [שא] [שב] [שג] [שד] [שה] [שו] [שז] [שח] [שט] [ת] [תא] [תב] [תג] [תד] [תה] [תו] [תז] [תח] [תט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז] [יח] [יט] [כ] [כא] [כב] [כג] [כד] [כה] [כו] [כז] [כח] [כט] [ל] [לא] [לב] [לג] [לד] [לה] [לו] [לז] [לח] [לט] [מ] [מא] [מב] [מג] [מד] [מה] [מו] [מז] [מח] [מט] [נ] [נא] [נב] [נג] [נד] [נה] [נו] [נז] [נח] [נט] [ס] [סא] [סב] [סג] [סד] [סה] [סו] [סז] [סח] [סט] [ע] [עא] [עב] [עג] [עד] [עה] [עו] [עז] [עח] [עט] [פ] [פא] [פב] [פג] [פד] [פה] [פו] [פז] [פח] [פט] [צ] [צא] [צב] [צג] [צד] [צה] [צו] [צז] [צח] [צט] [ק] [קא] [קב] [קג] [קד] [קה] [קו] [קז] [קח] [קט] [ר] [רא] [רב] [רג] [רד] [רה] [רו] [רז] [רח] [רט] [ש] [שא] [שב] [שג] [שד] [שה] [שו] [שז] [שח] [שט] [ת] [תא] [תב] [תג] [תד] [תה] [תו] [תז] [תח] [תט]

תורה אור השלם

1. לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני כי בחפזון יצאת מארץ מצרים למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך: דברים טז ג
2. ונפש כי תקריב קרבן מנחה ליי סלת יהיה קרבנו ויצק עליה שמן ונתן עליה לבנה: ויקרא ב א
3. כל מחמצת לא תאכלו בכל מושבתיכם תאכלו מצות: שמות יב כ

הגהות הב"ח

(א) גמ' לחם עוני מי שנאכל: (ב) שם קרינן ביה ור' עקיבא: (ג) שם ר' יהושע בן לוי לגניה:

גליון הש"ס

גמ' מידי בלבד כתיב. עיין בהר"ש פ"א מ"ג דטהרות וצ"ע:

מוסף רש"י

האוכל נבלה ביום הכפורים פטור. מכרת, דלא אתי איסור יום כפורים ומיחל אאיסור נבלה דקדיש, אם נתנבלה מערב יום כפורים הרי קדש איסור נבלה, ואם נתנבלה ביום כפורים אפילו הכי אסורה היתה עליו מערב משום אבר מן החי (קדושין עז: וכעי"ז שבועות כד. וכריתות כג.) דלא אמרינן מיגו דאתי יום הכפורים ואיתוסף איסורא לגבי שאר מילי, אתוסף נמי לגבי נבלה, ור"ש לטעמיה דאמר במסכת כריתות (כג.) דאפילו איסור אמור לא אתי ומייל על איסור קל (זיב ד.). **ואם לש כל הפת אסורה.** ואפילו לאכלה במלח (ב"מ צא.). **מפני הרגל עבירה.** שלא יאכל בשר עמה (שם וכעי"ז זבחים צה:).

מוסף תוספות

א. דכתיב וזבחת ואכלת מה שאתה זובח אתה אוכל אבל מה שאי אתה זובח לא. מוס' שבועות כד. ב. אף לאחר שנתנבלה איכא עשה דשאינה זבוחה. מוס' חולין לז. ג. ולא מקרא. מ' הר"ן. ד. שנקמצין אחר אפיה וטיגון. מוס' הרא"ש. ה. לישה שקודם אפייה וטיגון. **סס.** ז. ונקמצת סלת. **סס.** ח. [ו]הפרי עצמו מתוק הוא. מוס' שאנן.

ללוש בין לקטף. ואם לש או קטף יאפה ויאכל מיד כחכמים]. ושוין שאין לשין **את העיסה בפושרין.** ואמרינן אמאי לא, והא כל המנחות גילושות בפושרין ומשמרן שלא יחמיצו. ודחינן אם התירו להכנים שהן זריזין מתעסקין בעיסה ומשמרין העיסה שלא תחמיץ ומשום זריזותן התירו להן, יתירו לכל אדם. ואמרינן ואם הכהנים זריזין הן כמו שאמרתם, יתירו להם גם לתיתה כי זריזין הן וישמרו החיטין בלתיתה ולא יבואו לידי חימוץ, ולמה אסרו הלתיתה במנחות. ודחינן לתיתה פעמים שתהיה שלא על ידי כהן. והא לישה נמי יתכן שתהיה שלא על ידי כהן דהא מקמיצה ואילך מצות כהונה ולישה קמי הכי הוא דהויא. ואסיקנא לישה אפילו בזמן שאינן כהנים אינה אלא בעזרה (במקום שהכהנים רואים אותה, אבל חוץ לחומת העזרה פסולה. לתיתה אינה לא בכהנים ולא בעזרה לפיכך לא התירוה) [דכל מנחה שנילושה חוץ לחומת עזרה פסולה, אבל הלתיתה אינה לא בכהנים ולא בעזרה במקום שהכהנים רואים אותה חיישינן שמא לא ישמרוה כראוי ולפיכך לא התירוה]. **ת"ר יכול יוצא אדם ידי חובתו בבכורים כו'.** בא ר"ע למעט הבכורים ממצה וממרור, ואמר בענין מצה כמרור. מה מרור אין מביאין ממנו בכורים כי יוצא הוא ולא פירי. כך מצה אין מביאים מן הבכורים. ואקשינן אי הכי דמי שהוכשר למרור הוא שהוכשר למצה, אימא או מה מרור אין במינו בכורים כי יוצא הוא ואין בכל מיני יוצא בכורים שנאמר מראשית כל פרי האדמה ואף מצה בענין דבר שאין במינו בכורים,